

„EDINOST“

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdankih ob **torških, četrčkih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . . . 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— „ „ 4.50 za pol leta . . . 6.— „ „ 9.— za vse leto . . . 12.— „ „ 18.—

Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč. izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se račune po tarifu v posilu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javna zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema *upravnništvo* ulice Molino p. c. 2. II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprta reklama cije se prosto pošilja.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V edinosti je moč“.

Kaj z izdajalci domovine?

(Po knjigi župnika Jemeršiča „Bog i Hrvatska“)

(Dalje.)

Okolo nas in med nami imamo ljudi, naših bratov in sester, sinov našega naroda, koji poleg svojega slovenskega jezika komaj da znajo po kako tujo besedo, pa si vendar raje izbirajo tuje nego svoje, se ločijo od nas ter lete k tujemu krdelu: kaj naj storimo z le-timi?

3. Glejmo, da jih pridobimo zase! In ako ne bi hoteli in bi se borili proti nam, tedaj se pa tudi mi spustimo žnjimi v resno borbo in zakličemo jim, da oni, kakor uskoki in izdajice nimajo proti nam nikakega prava in glasa.

Kaj je rekel Kristus o sebi in o cerkvi: „kdor ni z mano, je proti meni“; to smo tudi mi — na našo žalost — v polni meri skušali v svoji domovini: da oni, ki niso z nami, so bili vsikdar proti nam. Odpadniki in vetrnjaki so povsodi najslabejši ljudje, tako v veri, tako v narodnosti in v jeziku. Oni se hočejo prikupiti svojim gospodarjem, a to ne le se svojo lastno osebo, ampak tudi s proganjanjem onih, h kojim so pripadali popred oni sami.

Koliko takih žalostnih izgledov smo doživeli mi Slovenci v teku nekoliko let! In vidimo še danes, kako se ljudje, ki so kost od naše kosti, kri od naše krvi, najhuje boré proti nam, kakor da bi hoteli pogoltniti in uničiti vse, kar je slovenskega. Ako bi delal tako tujinec, tedaj ne bi se bilo čuditi temu; ali ako dela tako naš rojstni sin, tedaj bi bilo greh, ako bi takemu breznačajnežu ne iztrgali meč iz rok, kojim besni proti nam, ako ne bi ga grajali besedami:

Oprošteno jest grieshnima:

Zulumčaru, ubojici,

Oprošteno svima, svima —

Samo nije izdajci! —

Kdor mrzi in proganja svoj rod, ta mrzi in proganja svojo lastno kri, svojega očeta, svojo mater. Čujmo le, kakov blisk in kake gromove sipa sv. pismo na take zločince: „Kdor psuje svojega očeta ali svojo mater, njemu se ugasne luč v črnem mraku; vrane in orli izkljujejo oko, ki zasmejuje očeta in odreka hvaležnost materi; zato pa spoštuj svojega očeta in svojo mater!“ — Kdor mrzi in proganja svoj narod, ta mrzi in proganja tudi svoje brate in sestre; kdor pa mrzi brata svojega, ta je ubijalec, a vedite, da ubijalcu se ni nadejati večnega življenja! Kdor mrzi in tlači samega sebe, ta je torej samomorilec: kajti nikdo — pravi sv. pismo —, ako je razumen, ne obsovaži svojega telesa, ampak je čuva in hrani...

O izdajice domovine, ako vam je že grešiti samomorom, mi ne moremo zaprečiti tega, ali nas vsaj ne nagovarjajte k takemu grehu!

Vi neznosni odpadniki, vi nam niste dali ni naše slovenske narodnosti, ni našega jezika, zato pa tudi nimate pravice, da bi nam ju odjemali. Čuli ste, kako je bilo rečeno starim: „Ne ubijaj!“ Jaz pa vam pravim, da je večji greh, ako ubijaš narod, kakor pa, ako si ubil človeka. Ni ga naroda, ki bi živel sam po sebi, in ni ga, ki bi umiral sam po sebi; kajti, ako živi, živi Gospodu, ako umre, umre Gospodu; torej: naj živi, ali naj umre, vedno je Gospodov. Tako moramo klicati nesrečnikom, izdajicam in proganjalcem svojega naroda.

Poskušajmo! Takimi in sličnimi načini trgajmo, odvažno in neustrašljivo iz neprijateljskih rok — drzno in samoubijalno orožje. (Zvršetek pride.)

„Narodna svečanost.“

Velezaslužni starosta slovenskega naroda, neumorni boritelj narodnih svetinj, neustrašeni zastopnik pravic slovenskega naroda, visokospoštovan gospod **Luka Svetec**, c. kr. notar v Litiji, bivši državni in deželni poslanec, pisatelj slovenski, ter ustanovitelj „družbe sv. Cirila in Metoda“, obhaja letos svojo sedemdesetletnico.

Kakor vsi izobraženi narodi, goji tudi narod slovenski v svojem srcu čisto hvaležnost svojim braniteljem in pristno ljubezen svojim zasluženim sinom.

Praznovanje „Svetčeve“ sedemdesetletnice je svečanost slovenskega naroda.

Kakor je ta starosta narodnih bojevnikov iz čiste ljubezni do predragega naroda posvetil vse svoje moči blagru slovenskega naroda, isto tako bode praznoval slovenski narod hvaležnim in veselim srcem to svečanost.

Slavnost o priliki sedemdesetletnice Luke Svetca vršila se bode po določbi slovenskih rodoljubov in narodnih društev z lokalnim odborom v Litiji dne 19. in 20. t. m. in sicer dne 19. zvečer z bakljado in serenado, dne 20. popoldne ob 1. uri banketom.

Kdor se hoče udeležiti banketa, naj blagovoli to naznaniti vsaj do 16. t. m. gosp. Karolu Preželj, posestniku v Litiji.

Kuvert bode veljal za osebo brezi pijače 2 gld., kateri znesek naj se blagovoljno pošlje z naročilom vred, ali pa plača pri banketu.

Gledé podrobnostij naj se udeleženci slavnosti, zlasti narodna društva, ki se še niso oglašila, blagovoljno obrnejo do g. Ivana Gregorčiča, notarskega kandidata v Litiji.

V Litiji dne 11. septembra 1896

Za odbor:

Ivan Jenko.

Ivan Gregorčič.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 12. septembra 1896.

Car Nikolaj na Francoskem. Listu „Neue Freie Presse“ pišejo iz Pariza, da car Nikolaj dojde tjakaj dne 6. oktobra. V ruski cerkvi bodo peli zahvalno pesem; predstavljali se bodo diplomatje in v gledališču bode sijajna predstava. Dne 8. oktobra bode velika vojaška parada; na večer istega dne pa bode velika ljudska veselica z razsvetljavo.

Kralj srbski na potovanju. Oficijelni program za potovanje kralja srbskega na Dunaj, Cetinje in v Rim, je že objavljen. Z Dunaja pride kralj Aleksander v Trst; tu se vkreca na jednega Lloydovih parnikov. Iz Kotora se poda na Cetinje, kjer ostane tri dni. Z Cetinja pojde v Rim preko Brindisi.

Poroka kraljeviča italijanskega. Pogajanja med italijansko vlado in sv. stolico radi cerkve, v koji se ima izvršiti cerkvena poroka, še niso dovršena.

Vojaška parada povodom poroke bode velikanska. Po številu vojakov bode tolika, kakoršna je bila na Dunaju ruskemu carju na čast.

Deželnozborske volitve v Sileziji. Včeraj so volila mesta. Nemški liberalci so ohranili svojih 6 mandatov, nacionalci pa jednega. Za jeden mandat treba ožje volitve med dvema liberalcema.

Različne vesti.

Grof Badeni v Trstu. Danes nam je torej podati nekoliko podrobnosti o vsprejemu slovenskih deputacij:

Deputacijo okoličanov je vodil državni poslanec **Ivan vitez Nabergoj**. Svoj nagovor je pričel v slovenskem in potem ga je nadaljeval v nemškem jeziku. Opisal je v kratkih potezih razmere okoličanske, sešebno v gospodarskem in šolskem pogledu. Grof Badeni je jako pazno poslušal besede Nabergojve in je potem stavil razna vprašanja. Na prošnjo voditelja deputacije, da bi se za okolico zasnovalo posebno okrajno glavarstvo, opomnil je grof Badeni, da hoče pripomoči po svojih silah, da bode uslišana ta prošnja. Nadalje je vprašal njeg. ekselence, kako to, da se okoličani, oziroma njih zastopniki ne pritožujejo v deželnem zboru radi opisanih nedostatkov, na kar mu je odgovoril Nabergoj, da se okoličanski poslanci ne udeležujejo razprav deželnega zbora. Na vprašanja, koliko vasi da je v okolici in da-li imajo te vasi potrebnih šol, in koliko Slovencev je v okolici, odgovoril je Nabergoj, da je v okolici 10 krajev in da imajo potrebnih šol, ali v istih se ne poučuje po zdravih pedagogičskih načelih, ampak z ozirom na strankarske in političke koristi; Slovencev v okolici je nad 30.000. Kako močan je slovenski živelj, je razvidno že iz okolnosti, da je bilo včeraj o vsprejemu njeg. ekselence in ob oni pozni uri nad 2000 Slovencev, čeprav pravi „Piccolo“, da jih je bilo le 50.

Grof Badeni: Stanujejo-li v okolici zgolj Slovenci?

Nabergoj: V zgornji okolici sami Slovenci; v spodnji okolici (predmestje) je pa nekaj Italijanov in Slovencev.

Grof Badeni: Koliko poslancev ima tržaška okolica?

Nabergoj: Tržaška okolica ima šest poslancev, ali mi jih nimamo kakor pet.

Grof Badeni: Zakaj pa jih ni šest?

Nabergoj: Ker so za šestega Italijani potrosili nad 7000 tisoč goldinarjev, kar so mi povedali sami italijanski agitatorji. Ob takih okolnostih je težavno zmagovati pravični stvari.

Grof Badeni: Kateri so ti poslanci?

Nabergoj: Jaz sem jeden med njimi, ki imam čast biti poslancem že celih 30 let.

Na to je Nabergoj predstavil njeg. ekselenci pričujoča deželna poslanca Dollenza in Vatovca s pripomnjo, da dva druga sta odsotna iz Trsta.

Na nekatera druga vprašanja njeg. ekselence je temeljito odgovoril voditelj deputacije Nabergoj. Zatem je predstavil posamične člene deputacije, sešebno pa vrlega **Martina Pečarja** iz Lonjerja, ki je došel v narodni noši.

Grof Badeni je pripomnil, da je narodna noša okoličanov nekako podobna poljski narodni noši.

Zatem je grof Badeni najljubezniveje zahvalil posl. Nabergoja, da mu je predstavil deputacijo okoličanov; zagotovil je, da bode po svoji moči skrbel za okolico ter je obljubil, da bode podpiral prizadevanje za osnutje okrajnega glavarstva.

Najprijetnejem utisom je deputacija ostavila dvorano.

V imenu deputacij „Slovanske čitalnice“, „Tržaškega Sokola“ in „Slov. pevskega društva“ izjavil je gospod Ante Truden udanost slovenskih

narodnih društev do cesarja in države. Njegova ekscelencija je povpraševal o številu členov vsakega društva; na opombo Trudnovu, da je čitalnica nekaj štela več členov nego sedaj, povpraševal je ministerski predsednik po vzrokih, na kar je odgovoril gosp. Truden, da je temu krivo marsikaj, sosebno pa naše težke razmere. O tej priliki je povpraševal tudi g. grof Badeni, koliko listov da imamo v Trstu? Na odgovor, da dva, „Edinost“ in „Naše Slovo“, je pripomnil, da je najbrže jeden bolj radikalen, drugi pa bolj konservativen; na kar je odgovoril gospod Truden: Ne, oba sta jednaka; kakor razmere nanesejo. Na to je njegova ekscelencija prijazno odslovil deputacijo.

Deputaciji prosilcev za slovensko šolo in ono možke podružnice družbe sv. Cirila in Metoda je vodil g. dr. Gregorin. Le-ta je nastopno odgovoril gosp. ministerskega predsednika: „Dovolite ekscelencija, da v imenu prosilcev za slovensko šolo v Trstu in podružnic sv. Cirila in Metoda izrazim udano prošnjo, da Vaša ekscelencija blagoizvoli dovesti do ugodne rešitve našo, že 12 let staro prošnjo za osnutje slovenske šole v Trstu. Na to se je razvil nastopni dvogovor:

Badeni: Koliko slovenskih, za šolo godnih otrok je v Trstu?

Dr. Gregorin: Do 2000, ekscelencija.

Ker se je g. ministerski predsednik tu nekoliko začudil, razložil mu je dr. Gregorin, da jih je v Ciril-Metodovi šoli do 400, a da bi jih bilo veliko več, ako bi nam dovoljevala sredstva. V državnih ljudskih šolah je izkazanih preko 400 naših otrok; na prošnjah jih je bilo izkazanih okolo 800, ostali pa so raztrešeni po mestnih šolah.

Badeni: Ali imate po okolici slovenskih šol?

Greg.: Da, ekscelencija, ali slabo so ustrojene; vrhu tega vabijo našo deco na vse mogoče načine v italijanske vsporednice.

Badeni: V kateri instanci se nahaja sedaj prošnja za slovenske šole?

Dr. Greg.: Sedaj je rekurz na ministersvu; uložen je bil že pred dvema leti, torej od 7. avgusta 1894. leta.

Badeni: Namestništvo je odbilo Vašo prošnjo?

Dr. Greg.: Da, ekscelencija, iz razloga, da okoličanske šole niso oddaljene preko štiri kilometre.

Badeni: Ali vam ni znano, v katerem stadiju je sedaj prošnja?

Dr. Greg.: Kakor se čuje, se vrše nova pozivedovanja.

Badeni: Vi bi želeli torej, da se prisili magistrat, da osnuje slovensko šolo?

Dr. Greg.: Na to merijo naše prošnje.

Badeni: Ali ste se na Dunaju kaj potrudili gledé rešitve?

Dr. Greg.: Naši poslanci so se zanimali večkrat za to vprašanje in se jim je obljubila ugodna rešitev.

Badeni: Obvestiti se hočem o tej stvari in bodite uverjeni, da storim, kar je mogoče.

S tem je prijazno odslovil deputaciji.

Deputaciji „Kmetijske in vrtnarske družbe“ ter „Posojilnice in hranilnice“ sti se predstavili skupno. Podpredsednik „Kmetijske družbe“, gosp. inž. M. Živic, je pojasnil njegovi ekscelenci stiske gospodarstva v tržaški okolici, oziroma velike potrebe „Kmetijske družbe“. Sosebno je naprosil njeg. ekscelenco za naklonitev primerne podpore od strani države. Ekscelencija je vidnim zanimanjem poslušal Živčeva pojasnila ter je obljubil, udarši g. Živca prijazno po rami, da gotovo stori kolikor le mogoče.

Prijetno iznenadjen je bil njegova ekscelencija čuvši, da imajo tržaški Slovenci tudi svoj denarni zavod; vskliknil je namreč: „Kaj, Slovenci imate v Trstu svoj denarni zavod? Tega pa nisem vedel; to je jako lepo, to me veselilo!“ Na to je prašal, kako da vspeva ta zavod? Odgovorilo se mu je, da vspeva dobro. In nato je pripomnil še enkrat: To je dobro! Na ta vsklik njegove ekscelence je opazil g. Živic, da hranilnica res lepo vspeva, ne pa tako „Kmetijska družba“. — Deputaciji sti bili odslovljeni najprijazneje.

Istotako ljubeznjivo sti bili vsprejeti depu-

taciji „Del. podp. društva“ in „Tržaškega podp. in bralnega društva“.

Duputacija političnega društva „Edinost“ je bila zadnja na vrsti. Zadnja, a po zanimanju njegove ekscelence — tak je bil utis — prva. Njegova ekscelencija je vidnim zanimanjem povpraševal o političnih odnosih v pokrajini tržaški in istrski. Deputacija mu je odgovarjala toliko po svoji narodni dolžnosti kolikor po svoji človeški vesti — govorila je resnico. Odslovljena je bila besedami: Imejte se dobro gospodje; le nekoliko potrpijenja, vse se poravna.

Ker pa že govorimo o vsprejemanju deputacij, bodi še povedano — tudi to utegne zanimati širšo javnost — da je bilo poleg uradnih deputacij in korporacij vsprejetih: 2 nemški, nobena čisto italijanska, dve na pol slovenski (kajti društvi „Austria“ in „Unione“ imati mnogo slovenskih členov) in enajst slovenskih.

Grof Badeni v Trstu. Včeraj po vsprejemu deputacij ogledal si je ekscelencija ministerski predsednik vse najvažnije naprave mesta tržaškega in nekatere druge znamenitosti.

Najprvo se je ekscelencija odpeljal v spremstvu c. k. namestnika v novo пристanišče, kjer si je ogledal skladišča, zatem je obiskal poštno in brzojavno palačo, mestno ubožnico, zatem stolno cerkev pri sv. Justu in mestni starinski muzej. Popoldne je obiskal pomorsko zdravilišče, Lloydov arzenal in slednjič mestno bolnišnico. Ob 7. uri zvečer je bil slavnostni obed pri namestniku. Istega so se udeležili zastopniki civilnih in vojaških oblasti, škof msgr. Šterk ter vsi državni poslanci tržaški.

Grof Badeni se je odpeljal iz Trsta v Istro danes zjutraj ob 7. uri.

Grof Badeni v Istri. Iz Doline nam pišejo: Ob 8. uri zjutraj peljal se je grof Badeni skozi Žavljce, kjer ga je pričakoval pri mostu c. kr. namestništveni svetovalec, g. Schaffenhauer. Občina Dolina je priredila lep slavalok, odičen s slovenskimi, cesarskimi in avstrijskimi zastavami. Pred slavalokom je bile razvrščene ogromno število ljudstva občine dolinske, na čelu mu č. g. dekan Iv. Varl in razni drugi tukajšnji veljaki. Pevski zbor društva „Vodnik“ iz Doline je došel korporativno in z zastavo. — Ljudstvo je pozdravilo njeg. vzvišenost z ogromnimi živio-klici. Evviva ni bilo slišati nobenega. — Pri Orehu pričakovala je množica iz Plavij, Ospa itd., na čelu jej č. g. dež. poslanec Kompare, koji je g. ministra pozdravil v imenu ljudstva ter priporočal regulacijo osapske reke.

Na tem mestu je pričakovala tudi uniformirana godba iz Milj z občinskim svetovalcem dr. Valonom, pozdravivši visokega gosta sviranjem cesarske himne. Tukaj so živio-klici popolnoma zadušili evviva, kar je zgoraj omenjenega gospoda dr. Valona tako razalilo, da je skoro nastala rabuka. Da, tako razvnet je bil omenjeni gospod, da se je drznil vprašati: kdo da nam je dal pravico upiti živio in kdo postaviti slavalok v Žavljah? Naše ljudstvo ni niti odgovorilo na ta izzivanja, temveč si je mislilo — svoje.

Omeniti nam je še, da so gromeli dolinski topiči, ko je njeg. vzvišenost stopila na istrska tla.

Odlikovanje. Povodom predstavljenja namestniških uradnikov ekscelenci Badeniju priobčil je včeraj ministerski predsednik dvornemu svetovalcu Krekiću pl. Treuland, da je Nj. Vel. cesar podelil zlati križec za zasluge s krono, sinu istega, okrajnemu komisarju Ivanu Krekiću pl. Treuland.

I. pastirsk list. ki ga je izdal prevzvišeni naš vladika Andrej Marija, došel nam je danes. Ta važni spis priobčimo doslovno v prihodnjih številkah.

Beseda slovenskim starišem pred začetkom šolskega leta. Pišejo nam iz mesta: Naša čislana „Edinost“ pisala je v 106. številki jutranjega izdanja nastopni stavek: „Nikar ne pozabimo, rojaki dragi, da je v Trstu delavska masa ona široka podlaga, na koji sloni vsa naša narodna organizacija“. Ta masa, naši spoštovani delavci, kažejo res — vsa čast njim — vselej in povsod, da se zavedajo svoje narodnosti, četudi so njihovi delodajalci večinoma naši narodni nasprotniki. Na naših delavcih naj se vzgledajo delavci, živeči v malih mestih in trgih po Štajarskem, Koroškem in Kranjskem, kateri ne dobivajo dela od naših narodnih

nasprotnikov, vendar ne store svoje narodne dolžnosti, boječi se: kaj bi porekel g. boter! Taki botri — nemčurji, ki se pogostoma ponujajo za ta častni posel, da dobé tem načinom naše ljudi v svoje kremplje — zavajajo stariše svojih krščenecv in birmancev, da se oglašajo za nemške šole. Stori-li naši slovenski v Trstu živeči delavci takó? Nikdar! Kdor jih je videl dne 17. avgusta, na predvečer cesarjevega rojstnega dne pri bakljadi, 6. septembra predpoludne in zvečer, kako ponosno so korakali za naše trobojnico, katere pomen je g. Mandić kaj lepo pojasnil, na veselici, rekši: „Naša trobojnica naznanja očito vsemu svetu, kar čutimo in gojimo v naših srcih mi, ki na njo presegamo, namreč: vero, upanje in ljubezen! Vero na trojedinega Boga; upanje na srečno večno življenje in — da pridemo sčasoma do svojih pravic, kiso nam zakonito zajamčene; ljubezen do Boga in bližnjega, do cesarja in domovine: kdor jih je videl, pravim, temu so se endirale solze ginjenja in gotovo je rekel sam pri sebi: pojdem in storim tudi jaz tako!

Čemu pa se mi tržaški Slovenci nadejamo v prvi vrsti, ali boljše rečeno: po čem hrepenimo, česa nam je najbolj treba? Slovenske šole. Država sicer uvidiva to potrebo v Trstu; zato nam je obljubila letos neko mrvico — pripravnico za srednje šole —, a letos nam je še ne dala, ker baje ni bilo dobiti za isto primerne sobe. Česar ne premore država, to pa moramo zmochi mi posamezniki, združeni v družbo „sv. Cirila in Metoda“, katera nam vzdržuje slovensko šolo. Upajmo, da dobimo kmalo javno slovensko šolo. Dotlej pa moramo vstrajati ter kazati o vsaki priliki, koliko je slovenskega življa v Trstu, kakor smo to storili o prihodu ministerskega predsednika grofa Badenija, kateremu je donel v pozdrav čisti, niti ne z „evviva“, niti ne s „hoch“ kaljeni „živio!“ Pričetkom novega šolskega leta pokazati pa moramo tudi, v koliko je v Trstu potrebna slovenska šola, kar storimo s tem, da upišemo vsi svoje za šolo godne otroke v slovensko šolo pri sv. Jakobu; kajti tisti otroci, katere bi upisali v tukajšnje laške ali nemške šole, ne pridejo v poštev ob naših zahtevah.

Vpisovanje v slovensko šolo pri sv. Jakobu se bode vršilo dne 14. in 15. septembra od 8. do 12. ure v šolskem poslopju.

Na otroških vrtcih družbe sv. Cirila in Metoda v Rojanu in na Belvederju se prične pouk v sredo dne 16. t. m. Istega dne se bode vršilo tudi vpisovanje. Za vpis so potrebni krstni list, spričevalo o cepljenju kôz, ter spričevalo, da ima otrok zdrave oči. — Tem povodom izreči nam je resno besedo do starišev v Rojanu in na Greti. Vemo, da jih bodo vabili vsemi mogočimi sredstvi v laški vrtec v Rojanu; vemo, da jim bodo ponujali raznih gmotnih ugodnosti; vemo, da se jim bodo prilizovali hinavsko-sladkimi besedami, ali vemo tudi to, da bodo trdovratno molčali o tem, kolika škoda za otroka v duševnem pogledu je v tem, ako zahaja v zavod, kjer ne govore materinega jezika nedolžnega otročiča. Tega ne bodo povedali slovenskim starišem, da otrok mora popolnoma zaostati in otrpniti, ako isti ne razume učitelja, oziroma vrtnarice, a vrtnarica ne otroka! Zato kličemo mi slovenskim starišem v Rojanu in na Greti, da je greh za vsako minuto, ki jo prebije slovenski otrok v laškem zavodu! Dušna korist je nad telesno; dober pouk torej nad vsemi podarjenimi kosili in čevljički! A za porušene duševne koristi otroka bodete moralni odgovarjati le vi, stariši! Vi bodete imeli na vesti, ako otrok ne dobi poštene vzgoje: vzgoje v krščanskem in patrijotičnem duhu! Nadejamo se torej, da spoštovani stariši v Rojanu in na Greti si ne bodo hoteli otežati vesti s toliko odgovornostjo pred Bogom in narodom, ampak da bodo vsi pošiljali svojo deco tja, kjer more pričakovati dobrega pouka in dobre vzgoje — v naša slovenska vrtca.

Popolnilo. Vest v današnjem jutranjem izdanju o sestavi slovanskih deputacij, vsprejetih po grofu Badeniju, nam je popolniti s tem, da je bil v deputaciji okoličanov tudi naš odlični svetoivanski rodoljub, g. Anton Trobec.

Dezilluzija! Grenka je, ako kruta istina razdré človeku vse sladke domišljije, sanje, v kojih si je

domišljaj, da vlada neki mogočni samovladar vsem napravam, da se mu mora vse klanjati, vse pokoriti. In v taki domišljiji je živel doslej Žid „Il Piccolo“. Greben mu je narasel, kajti „liberalni“ mestni zastop ga ima za svoje „glasilo“, in to je dovoljno, da je „Il Piccolo“ postal v Trstu skoro vsegamogočen. Drznost njegova je segala vsled tega že takó daleč, da je pričel terorizovati celó katoliško Cerkev. Napovedal je boj slovenskim propovedim in merodajni krogi so se uklonili silnemu pritisku; „pro bona pacis“ so se morale umakniti slovenske propovedi iz raznih cerkvâ tržaških. Najnovejši čas je pričel isti Žid novo gonjo proti Cerkvi: zahteva, kakor znano, da naj tržaške cerkvene in civilne oblasti zabranijo procesijo, ki naj bo dne 20. septembra t. l. povodom slovesnega kronanja kipa Žalostne Matere Božje v stolni cerkvi pri sv. Justu, kajti, — a tega so že sili poslušati vrabci — dan XX. settembre je „narodni“ praznik — v Italiji, 26. obletnica, odkar je „združena Italija“ silom otela Rim in pokončala posvetno državo papežev. Procesija na dan 20. septembra bila bi torej „papistiška demonstracija“, naperjena proti „zavezni, prijateljski italijanski državi“. „Il Picc“ je poskušal vsa možna sredstva, da bi se odložila ta procesija na 27. t. m., rotil se je, da to želi „najboljši del občinstva tržaškega“ (???), prisilil je celó svojega „šefa“, župana dr. Pitterija, da je šel k namestništvu prosit za odloženje, grozil se je s strašanskimi demonstracijami „liberalnega občinstva“ — a vse to ni pomagalo siromaku do zaželenega cilja, kljub vsemu temu ne more vsklikniti po običaju: „Glejte, zopet sta se nas ustrašila namestnik in škof! Kdo je več nego — Žid?!“ To je grenka deziluzija! Zato se niti ne čudimo poparjenemu „Il Piccolu“, ako si hladi svojo jezo — ker drugače ne zna — infamnimi klevetanji. Bilo mu v tek.

Znamenita cerkvena slavnost se boče torej vršila. Program iste prihodnjic.

Kako pačijo dejstva! Včerajšnji laški listi so jako slabe volje, tej elabi volji pa dajejo duška na različni način: „Indipendente“ se roga ministerskemu predsedniku na upravi infamen način — o stvari spregovorimo v prihodnjem izdanju — dočim si „Piccolo“ hladi jezo z očitanjem, zakaj je grof Badeni prišel v deželo ravno po soški dolini, kjer je — večina prebivalstva slovenska?! To je nesramo pačenje naših narodnih odnošajev, kajti kdor čita to, a ne pozna naših narodnih odnošajev, misliti mora, da je po soški dolini mešano prebivalstvo. Zakaj lažete, zakaj pretvarjate resnico, zakaj se nočete ukloniti notorični istini: da je v tej pokrajini primorski velika večina prebivalstva slovenska. Zakaj tajite toli trdovratno to, kar je?! Zato, ker brez laži ne morete živeti, ker je pačenje odnošajev podlaga vaši radikalno-italijanski politični eksistenci na Primorskem!

Sicer pa naj nam pove „Il Piccolo“, kako naj bi prišel grof Badeni v Trst, ne da bi stopil na izključno slovenska tla?! Da bi se vozil iz Hamburga na molo S. Carlo v Trstu, tega ne more zahtevati „Il Piccolo“ niti od ministerskega predsednika avstrijskega!

Je že situo, ako žive Slovenci tam, kjer bi „Piccolo“ rad videl Italijane!

Neradovoljna selitev iz Zadra v Trst! Ni dolgo temu, odkar je začel izhajati v Zadru zakoniti tednik „Corriere Nazionale“. Ta vrli „Corriere“ pa je pokazal tako pretirano tendencijo, tako skrajno „rudečo“ barvo, da se gaje prestrašila celo „avtonomna narodna stranka“. Lahki so torej odrekli ubogemu „Corrieru“ svoje simpatije, in, kar je najhujše, vso podporo. Da, še večje zlo došlo je na siromaka „Corriera“: kar hkrati ne more dobiti tiskarja po vsej Dalmaciji, ki bi hotel tiskati ta irredentovski list. Kaj je torej storiti ubožcu? Spomnil se je, da utegne najti somišljenikov in dobrih ljudi v Trstu ter sklenil zatorej, da se uredništvo z „armi e bagagli“ preseli v Trst. Od tu naj bi Lloydov parnik vzel vsak teden onih par iztisov „Corriera Nazionale“ s seboj v v Dalmacijo.

En irredentovec več ali manj v Trstu, to je na vse zadnje že vse jedno!

Kmetijska in vrtnarska družba za Trst in okolico v Trstu priredi jutri popoldne po blagoslovu shod v sv. Križu. Tržačani se odpeljejo z zabavnim vlakom ob 4 in 25. m. popoldne do

Grinjana, kjer jih pričakujejo domačini. Spored: 1) Ogledavanje vinogradov. 2) Shod v prostorih g. Magajne štev. 97. Odbor.

Pevsko in bralno društvo na Opčinah vabi na veselico, katero priredi jutri, dne 13. septembra 1896., na dvorišču g. Ivana Gorjupa nastopnim vspešdom: 1. Gj. Eisenhuth: „Mazurka“, zbor. 2. S. Gregorčič: „Jeftejeva prisega“, deklamacija. 3. „Venec narodnih pesnij“, zbor. 4. „Pomota v naznanilih“, šaljev prizor; igrajo domačini. 5. Št. Ferluga: „Doli v kraji“, zbor. 6. Ogrinec: „Kje je meja?“. Veseloigra v enem dejanji. Igrajo domačini. 7. Št. Ferluga: „Avstrija moja“, petje sé spremljevanjem godbe. Med posameznimi točkami in na svobodni zabavi svira domača godba pod vodstvom g. Majcena. Po „veselici“ svobodna zabava v prostorih g. Mičela. Pričetek ob 4½ uri popoldne. Vstopnina: k veselici za osebo 20 nč. sedeži 10 nč. NB. O slabem vremenu se preloži veselica na prihodnjo nedeljo.

Mi se svoje strani ponavljamo še enkrat poziv, ki smo ga napisali že v današnjem zjutranjem izdanju: mestni Slovenci! udeležite se v lepem številu veselise naših bratov na Opčinah.

Poziv slovenskim skladateljem. Odbor „Slov. pevskega društva v Ptuiju“ razpisuje s tem dve častni nagradi po 80 kron za dve najboljši skladbi za možki ali mešani zbor, ter se obrača do vseh rodoljubnih slovenskih skladateljev z iskreno prošnjo, da se temu pozivu častno in mnogobrojno odzovejo v povzdigo in razvoj domačega petja.

Opozarja, da se boče oziralo v prvi vrsti na takšne skladbe, ki zamorejo navdušiti priprosti narod v najširšem pomenu; pesem bodi torej veličastna, lepa, priprosta, a ne pretežko umetna.

Rokopisi naj se blagovoljlo doposladi do novega leta 1897. podpisanemu odboru — ime skladatelja v posebnem zavitku.

Ptuj, dne 10. septembra 1896.

Odbor „Slovenskega pevskega društva“.

Vojaki na potu preko Trsta. Danes ob 5½ uri zjutraj je dospel v Trst jeden bataljon 75. pešpolka, namenjen v Kotor. Obed za ves bataljon je preskrbel naš rojak in lastnik gostilne „Pri petelinu“, ulica Ghega, gosp. Vodopivec.

Kolera v Egiptu. V tednu od 29. avgusta do 4. t. m. obolelo je v Kairu 148 oseb z nova za kolero in 125 jih je umrlo. V Aleksandriji jih je v tednu od 30. min. do 5 t. m. 12 obolelo in 9 umrlo. Na deželi je obolelo v dōbi od 26. min. do 4. t. m. 744 oseb za kolero, umrlo jih je pa 596. — Od dné 15. oktobra min. l. to je od onega dné, ki se službeno smatra početkom epidemije, pa do 5. t. m., obolelo je vsega 19.718 oseb, umrlo jih je pa 16.459.

Sodnijsko. Včeraj je bila pred tukajšnjim sodiščem razprava proti celi obitelji, obtoženi hudodelstva tatvine. Obtoženi so bili: 53letna zasebnica Tereza Zoratti, nje 24letni sin Nikola, magacinér v livarni Holt in nje 23letna sestra Olimpija, vdova Klečke. Obtožba je temeljila na dejstvu, da je uradnik Friderik Bareta stanoval pri Zorattijevih od 30. septembra 1892., da je isti po kratki bolezní umrl dné 15. julija 1894. in da so si Zorattijevi takoj po smrti Barete prisvojili najboljšo perilo in obleke pokojnega, 10 gl. v gotovem denarju in zlato verižico, vredno 70 gl. Stvar je prišla na dan, ker so se Zorattijevi hvalili s to tatvino in niso skrivali ukradenih predmetov. To je zvedel Josip Pasquali, bratranec pokojnega Barete in je ovadil obitelj Zoratti. Vsi trije obtoženci so sicer energično tajili, toda priče so izpovedale marsikoko podrobnost v podkrepljenje obtožbe. Sodišče se pa ni moglo povsem osvedočiti o krivnji obtožencev in zatorej jih je rešilo obtožbe.

43letni pek Pavel Ambrož iz Rakeka je stal včeraj pred sodiščem, obtožen hudodelstva proti pravosti in skrutitve. Ambrož je namreč počenjal neopisnih činov na škodo svoje 11letne pastorke Marije G. in nje 9letne sestre Erminije. Dasi je obtoženec tajil odločno, vendar se mu je dokazala krivda na neovržen način. Sodišče ga je obsodilo na pet mesecev ječe.

Portretne karikature.

(Iz mape slikarske diletantke.)

(Dalje)

Ker pa bodemo čakali morda i fotografske izložbe i slik v „Domu in Svetu“ še dolge dolgo

zaman, naj podam čitateljem in čitateljicam „Edinosti“ vsaj nekaj portretnih karikatur naših pisateljev, karikatur iz svoje mape... Nekateri pisatelje sem opazovala iz bližine, zato so njihove karikature natančnejše in čistejše; druge pa sem videla le iz daljave in samo za malo trenutkov, zato so surovejše, in nepopolne! Evo jih!

I.

Na postaji v Zalogu sem videla moža srednje velikosti, drobnih, tankih, nemirnih nog, debelega, nekoliko trebušatega života, širokih prsij in pleč, neprestano vznemirjenih, mahajočih, gestikulajočih rok, krasne, črne, preko vseh prs vihrajoče polne brade, bronastega širokega obličja, lepega, orlovsko-zavihanega nosu, malih, vedno se smehljajočih ust in prijaznih, rjavih, sila živih očij. Mož je imel v vsakem vagonu znanca ali prijatelja. Sila veliko je moral govoriti. Nū, videti mu je bilo, da ima Demostensko gibčen jezik... Vlak je zabrlizgal... ljubeznivi mož je položil desnico na rob svojo rdeče čepice... in oddrdrala sem dalje, vesela, da sem videla najstarejšega slovenskega lirika, Ivana Resmana....

II.

Sama nervoznost ga je, pa nezaupnost... Dvorana je bila polna veselih in lepih gostov, le on si je poiskal tam v kotu najbolj skrito mizico, kjer se je skrtil pred svojimi — prijatelji in čestilci. Majhen, suhljat, elastičen mož je. Lasje so mu sicer že nekoliko s sivimi namešani, a bujni in kodravi so še vedno. Tudi nekdanj tako lepa, črna, polna brada je že precej osivela. A lepa, častitljiva je še vedno, da, še bolj! In njegovo sivo oko! Še vedno se žari v mladeniškem ognju, kadar je v družbi človeka, kateremu zaupa, kateri ga pozna in umé. Obraz mu je bled, vel, suh, vendar tako prikupljiv in prijazen, da se ti priljubi že v nekaterih minutah. Mož govori precej naglo — v laščanskem dijalektu — z nekako epigramatično kratkočo — če le more z aforizmi... Oblečen je vedno izredno preprosto, celó preveč ležerno. Le ženijalno zavozljana kravata pod vratom izdaja pesnika... Možu se vidi, da je telesno in dušno utrujen; pa tudi to, da ni zadovoljen niti sam seboj — niti s svetom. Povsod sluti sovražnike, hinavce in lažnjivce. V vsem svojem vedenju, govorjenju in nastopanju kaže nekaj ženskega, nečimernega, premehkega. Mož je za ta svet — za ta vek anahronizem. On je idealist: Jos. Stritar.

III.

Dolga, suha gospa brez oblik, brez elegance v toaleti, brez duha v govoru... Prikaže se na svetlo le tedaj, kadar čita v „Slovenskem klubu“ svoje „Aforizme o prijateljstvu“ ali „Aforizme o ljubezni“. V družbi navadno molči, ali pa dvori prof. Stritarju, ki jo posluša z — namrščenimi obrvmi... Običajno toži, da jo boli želodec in da uživa že leto dnij samo mleko in vodo. (Zlobni realist Govekar, ki je mimogredé tudi medicinec, mi je o neki priliki zatrjeval z vso resnobo, da kažejo gospejini spisi sploh, da se živi njihova mati že od nekdanj le z — mlekom in z — vodo, ter dostavil: „Mi, ki se živimo ob mesu in vinu, pišemo seveda — drugače...“) Gospa ima jako lepe, ponižne oči, lepe, ozke roke... Gospa ima tudi sina, filozofa, in soproga profesorja, ki govori najrajši o „starih idealih“, ter se pri svojih neštetih, a malo čitanih romanih, ki so spisani vsi po istem sentimentalnem kopitu nemških beletristinj, podpisuje: Pavlina Pajkova...

IV.

V belem slamniku, v svetli obleki, v rumenih cipalih, v modernem haveloku, s svetlo kravato... tako hodi navadno po svetu, od kraja v kraj, danes tukaj, jutri tam, vedno vesel, povsod dobrodošel. Postave je srednje, elegantne, jako prožne in kretne. Lasje in polna, gosta, dolga brada so že precej osiveli. Oči ima sive, vedno poredno na pol zaprte. Lep mož je moral biti, ko je bil še mlad, saj je sedaj še — nevaren... Včasih je bil navdušen agitator, idealen novelist, pozneje duhovit podlistkar in hudomušen nasprotnik dr.

Akviziterje

za požarno in življenjsko zavarovanje proti stalni plači in upravnini sprejema pri nas dobro poznana in razširjena zavarovalnica. Ponudbe naj se pošiljajo na upravnništvo našega lista pod naslovom: „Akviziter“.

(Pride še.)